

Tapani Kärkinen
Kuusistoportti 1
13210 Hämeenlinna

SAATE
2.5.2017

040 735 0761

1/2

tapani.karkinen@ruisenor.net
<http://ruisenor.net>

Eva Tigerstedt
Yle Radio 1

Liitteet: 6 sivua

Poikakuorojen solistit vanhan ja uuden musiikin esitystavoissa

Useita kertoja olen lähestynyt Yle´ta muistuttaen eurooppalaisuudesta musiikin vanhimman vaikuttajan kannalta. Keskeinen musiikin kustantaja sekä ohjeistaja on ollut katolinen kirkko, jonka vaikuttavin perintö sai siunauksen myös protestanttisella ajalla Martti Lutherilta. Näin ollen hänen vaikutusalueella poikakuorot säilyivät kirkkojen yhteydessä. Silti edes renessanssin ja barokin ajan kirkkomusiikkia, joka on sentään selkeästi jo säveltäjän toimesta kirjoitettu poikasopraano ja -altto ääni-aloille solistien osalta, en ole kuullut Yleisradion musiikkiohjelmissa alkuperäisellä asetelmalla tallennettuna.

Sama hiljaisuus vallitsee myöhempien aikojen säveltäjien töiden osalla ovat sitten säveltäjän tai kuoronjohtajan arvion mukaan parhaiten toimivia poikasolistin esittämänä. Viime lähestymisen aiheen tiimoilta osoitin viime tammikuussa toimituksen ohjelmapäällikkö Kaj Färm´lle ja sen verran sain tietää, että perille saapui lähetyks. Tuokin tieto vasta tiedusteltuani asiaa. Enempää ei sitten olekaan kuulunut.

Vanhassa Euroopassa säveltäjät sekä kuorojen johtajat ovat oivaltaneet jo kauan sitten miten ainutlaatuinen ja täysin korvaamaton instrumentti poikääni solistina on ja jonka sointia voi aikuisella äänellä vain pyrkiä jäljittelemään. Esimerkkinä vaikka Gustav Mahler´n 4. sinfonian 4. osa Sehr behaglich, josta Risto Nordell on tehnyt tunnin ohjelman etsien levytyksistä lähes oikeaa sointia. Sellaista, jonka löytää Kaj Färm´n toimiston laatikosta, jonka hänelle tammikuussa lähetin. Vaikka maallinen tai protestanttinen musiikki salliikin naisen äänen käytön musiikissa niin eivät säveltäjät enempää kuin kuorojen johtajatkään ole hylänneet kauneinta instrumenttiaan. Ellei musiikkia olisi jo sata vuotta tallennettu niin selittäisin itselleni ettei Suomessa ehditä poikääneen reagoida ajoissa ennen soinnin kuolemaa äänen murroksen myötä. Jokin muu syy täytyy olla hiljaisuudelle. Onko sitten suomalaisen luterilaisuuden suhde lapsuuteen enemmän alentuvaa ja lepertelevää kuin Vanhan Euroopan perinne, jossa poikasopraano on osa yli tuhannen vuoden liturgista perinnettä.

Kiinnostaa aivan vilpittömästi tietää mikseivät sellaiset levytykset, joilla solistina on poikasopraano tai -altto, kelpaa ohjelmistoonne. Muistutuksena vielä, niin herrat Gustav Leonhardt ja Nikolaus Harnoncourt levyttivät vuosien 1970-1989 aikana kaikki J. S. Bach´n hengelliset kantaatit poikakuorojen omien solistien voimin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Olisivatko tehneet tuon työn vain musiikillisena anekdoottina ilman ajatusta äänitteiden esityskelpoisuudesta! Näistä kantaateista en muista kuulleeni Radiosta ainoatakaan.

Varmemmaksi vakuudeksi oheistan vielä erään levyarvostelun, joka todistaa ettei puheena olevaa musiikin instrumenttia lainkaan tunneta Yle´n toimialueella. Vaikka kyseinen Aksel Rykkvin onkin aivan kelvollinen solisti niin aivan noin tavaton hänen levytyksensä ei suinkaan ole kuin toimittaja Eskola antaa ymmärtää.

Taustalla viattomuuteni hänen tietämättömyyteensä koskapa hän oli yksi ensimmäisiä toimittajia keille aiheesta kirjelmöin äänilevyjen kera kymmenisen vuotta sitten.

Mikäli kiinnostaa niin ohjelmapäällikkö Färm´n hallussa on noin kaksikymmentä lähettämääni levytystä vuosilta 1927 - 2016 todisteena ettei mitään ällistyttävää olekaan ilmaantunut musiikin maailmaan vaan sitä on ollut aina olemassa.

Poikkihistoriallisen tapanne kertoa musiikista on ollut niin luottamusta herättävää, että kuitenkin vielä kerran lähestyn Yle´ta erään mielenkiintoisen kokoelman innoittamana. Oheisen äänilevyn musiikki on mielestäni mainio esimerkki Napolin klassisen kauden vaikutuksesta Maltalla palvelusmusiikissa hyvin persoonallisella tavalla. Erityisen liikuttava on Benigno Zerafan uskollisuus Maltalle kuin osoituksena, että häneen kannatti luottaa jo hyvin varhain.

Vertailun vuoksi oheistan kaksi muuta äänitettä koskapa vaikuttavat olevan oivallinen peili vahvistamaan kunkin alueen persoonallisuutta omana aikanaan. Johtuuko sitten konservatiivisuudesta vai levytyksen sovituksesta kun Englannin 1600 -luku kuulostaa vielä enemmänkin Elisabetin ajan hartaudelta palvelusmusiikissa kun samaan aikaan maltalainen Vincenzo Tozzi´n tai Giacomo Carissimi´n musiikki sävelkulkuineen on jotain niin kepeää tai jopa tanssillista.

Meinrad Spiess´n musiikki eteläisen Baijerin alueelta hieman Benigno Zerafan musiikkia edeltävältä ajalta puolestaan kuulostaa varovaisen kepeämmältä kuin saman ajan englantilainen, vaan selkeästi perinteisemmältä kuin maltalainen sävellystapa palvelusmusiikissa, josta nähdäkseni kuitenkin on kyse.

Vaikka poikaäänien käyttö palvelusmusiikissa ja liturgisena äänenä alkoi paavin määräyksestä niin sellaista soinnin, dynamiikan tai rekisterin rajoitetta poikaääni ei omaa kuin esimerkiksi cembalo verrattuna konserttiflygeliin. Päin vastoin paavin määräys laittoi alulle tilauksen aivan ylivoimaisen instrumentin jalostamiseen. Poikaäänessä yhdistyy ainutkertaisella tavalla luonnollinen viattomuus ja puhtaus, koska vibraatto ei tarvita kuin äänen värin hienosäätöön, sekä huikea ilmaisuvoima tunneasioiden ollessa vielä uusia puhtaan henkilökohtaisia ja tuoreita asioita solistin maailmassa.

Englantilainen Connor Burrowes onkin yksi vuosikymmenensä solistinen helmi (oheinen äänite). Yksistään avauslaulu on tunnelmaltaan ylivoimainen saavuttaa aikuisen äänen soinnilla. Vanhan miehen kuolinrukous suoraan Luojalleen saa ilmaisuvoimansa niin kontrastista nuoren pojan äänen sointiin kuin myös mittasuhteiden kontrastista koska laulun voi kuulla nuoren solistin lauluna ja rukouksena kuoronjohtajalle solistiuran ollessa kuolemassa äänenmurroksen myötä "...näin pianko päättyy solistin taival - vastahan harjoituskuorossa skaaloja tapailin ja nyt päätöslauluni vuoro ohjelmassa on - oi rakas opettajani ja lauluni luoja ethän minua hylkää - on ääneni kuolemaisillaan".

Sain tietää Connor Burrowes´lle etenkin olleen hyvin raskas prosessi äänenmurros ja sen myötä treble-laulusta luopuminen. Kamarikuoro Boys Air Choir´n, jonka solistina hän lauloi kuoron ensilevyllä, kuorojohtajan tehtävät loivensivat aikuistumisen tuskaa ja auttoivat häntä siirtymään aikuisiin äänialoihin. Toisaalta hänen oli oltava hyvin lähellä tuota maagista enkelten laulua kun kaksi pikkuveljeä vielä jatkoi kyseisessä kuorossa.

Oikein hyvää kesän lähestymisen aikaa

Tapani Kärkinen

Ps onhan tilanne myös osoitus sananvapauden yhtäläisyydestä säveln vapauden riippuvuuteen median- ja moderaattorioikeuden haltijan käsityksistä ja mieltymyksistä